

ЯК ОПУБЛІКУВАТИ СТАТТЮ В АНГЛОМОВНОМУ ВПЛИВОВОМУ НАУКОВОМУ ЖУРНАЛІ?

Л.П. БЕДРАТЮК

1. ІМПАКТ-ФАКТОР ТА *h*-ІНДЕКС.

Я хочу розповісти про особливості публікування в англomовному впливовому журналі та про деякі інші пов'язані з цим питання. Кінцевою метою мого виступу є надання мінімально необхідної інформації яка необхідна для того щоб почати процес публікацій своїх робіт за кордоном. Маючи цю інформацію плюс інтернет плюс деякі знання англійської мови кожен при бажанні зможе спробувати опублікувати свою роботу в таких журналах. Перед тим як давати якісь поради я скажу кілька слів про систему публікації взагалі. На Заході публікації, точніше їхня кількість та якість, є фактично єдиним критерієм оцінки викладача чи науковця. Рано чи пізно і в нас перейдуть на ці критерії, деякі натяки на це уже є. Тому краще не чекати коли це станеться і нас поставлять перед фактом, а розпочати підготовку вже зараз. Також кількість і якість публікацій співробітників є одним із основних критеріїв для оцінки західних університетів і тому на Заході університети максимально заохочують наукову діяльність своїх співробітників.

Що саме розуміється під кількістю та якістю публікацій? Виявляється це не зовсім очевидні речі. На початку я хочу розглянути деякі базові моменти. По перше, що взагалі розуміється під науковою діяльністю на Заході. Я даю таке спрощене означення, з яким можливо не всі погодяться, але тим не менше

Науковою діяльністю називається така діяльність результати якої публікуються у впливових наукових журналах.

Чим визначається впливовість журналу? Для цього уже років з 50 використовується таке наукометричне поняття як імпакт-фактор журналу який обчислюється за таким принципом - обраховуються кількість статей в даному журналі на які були посилення в усіх інших журналах за п'ять останніх років і ділиться на загальну кількість статей які було надруковано в цьому журналі за ці 5 років.

Отже, якщо деякий журнал публікує роботи на які ніхто не посилається то він має нульовий імпакт фактор і не вважається впливовим і в ньому ніхто із серйозних вчених публікуватися не буде. Таким чином імпакт фактор лінійно впорядковує всі журнали, точніше не всі а лише ті які доступні укладачам. Імпакт фактор щорічно обчислюється Thomson Reuters і публікується в журналі Journal Citation Report.

Видавництво Elsevir склало базу даних таких впливових журналів (біля 20 тисяч), ця база називається Scopus і вона є важливим світовим наукометричним інструментом, щоправда не єдиним, але наше міністерство поступово починає його використовувати. З українських журналів туди входить біля 30 журналів, як правило академічних і лише один з львівської політехніки. Всі інші журнали

не входять, а це значить що їхні публікації знаходяться поза світовим науковим простором. Зауважимо що в цій базі даних не враховуються монографії.

База даних запезпечує таку інформацію про автора і про вуз— кількість публікацій вченого у журналах бази Scopus за 16 років, кількість цитувань на його роботи за ці роки і так званий h -індекс (індекс Хірша,) який є ще одним загально прийнятим наукометричним інструментом. Цей індекс визначається таким способом - якщо вчений має h робіт з бази даних Scopus кожна з яких цитувалася не менше h разів, а всі інші його роботи цитувалися меншу кількість раз. Наприклад індекс рівний 2 якщо є лише дві роботи, кожна з яких цитувалася не менше 2 раз. Якщо ж він має ще 100 інших робіт які цитувалися по одному разу то h все одно рівне 1.

Отже якість роботи вченого визначається трьома параметрами - імпаکت-фактором журналів, загальною кількістю цитувань та його h -індексом.

За цими трьом параметрам і йде оцінювання і порівняння діяльності викладачів, кафедр та вузів на Заході. Бібліотека Вернадського публікує рейтинги вузів України складений саме на основі h -індексу. Погляньте на цей слайд де показано останній такий рейтинг за липень 2010 року.

Якщо ви зайдете на персональну сторінку будь-якого науковця із західного університету то на ній обов'язково буде представлена така інформація - перелік його опублікованих робіт з файлами цих робіт, які гранти він отримав, в яких університетах він раніше працював, на які конференції його запрошували. Ця інформація є основою для його подальшого кар'єрного росту, отримання грантів і т.д.

2. ЩО САМЕ ПУБЛІКУВАТИ?

Тепер припустимо що у вас з'явилося бажання надрукувати свою статтю в такому впливовому журналі. Найголовніше, ключове питання - що саме публікувати? Виходячи із вищесказаного журнал не буде публікувати роботу на яку ніхто не буде посилатися, тому, що така робота просто знизить імпакт фактор журналу. Зниження імпакт-фактору веде до зниження наукової репутації головного редактора та редакційної колегії. Також це приведе до зменшення фінансування і навіть до закриття цього журналу. Тому редактор журналу якому ви пошлете свою роботу і вона йому не сподобається за формальними показниками може зразу, навіть без розгляду по суті, відмовити вам з якимось ввічливим формулюванням - це не буде цікаво нашим читачам, спробуйте інший журнал. Або, якщо ви пройдете редактора, рецензенти дадуть таку ж відповідь. Формальні показники - якщо ви пошлєте роботу в якій всі посилання на роботи з Вісника чи навіть з інших українських чи російських журналів, то це найкращий спосіб добитися того, щоб вашу роботу відхилили.

При виборі того, що саме публікувати потрібно керувати одним надійним принципом - **тема вашої статті повинна знаходитися в контексті існуючих журнальних публікацій.** Щоб цього добитися потрібно бути в курсі того що зараз публікується, хоча б у вашій вузькій сфері. Зараз всі солідні журнали мають свої сайти в інтернеті, і завжди можна взнати хоча б назву і реферат статей які там публікуються. Також, на власних персональних сторінках багато вчених викладає повні тексти свої статей. Якщо цього немає то пишіть електронні листи і просіть їх вислати тексти статей. Як правило висилають тому що це збільшує цитування цих статей. Знайомлячись із тим

що публікують журнали через деякий час ви зрозумієте тенденції, інтереси і напрямки розвитку наукової думки. Також вивчайте структуру статей, спосіб подання інформації, цитування і особливо специфічні мовні звороти. Після цього розуміння вам потрібно або по можливості плавно вписати теми своїх досліджень в світовий контекст або перекваліфікуватися. Якщо тема вашої статті буде нецікава то її ніхто не надрукує.

Тому, моя порада, **перед тим як почати щось писати проведіть своє попереднє дослідження того, що зараз публікується і що є цікавим за вашою темою.** Для цього потрібно деякий час, можливо кілька місяців, просто читати те що публікують в журналах, які теми є актуальними. Коли ви це зрозумієте то тоді уже можна спробувати оформити, підігнати той матеріал який у вас є до тих стандартів які прийняті. Може статись так що те чим ви займаєтесь взагалі на Заході не є цікавим. Тоді, якщо у вас є база, потрібно змінити тему досліджень, рік почитати їхні книжки, підручники, статті і тоді знову спробувати. Крім того, у нас є перевага - ми є монополістами на знання про Україну. Але якщо ви будете писати про якісь суто українські питання відірвані від світового мейнстріму то ви будете нікому нецікаві.

Якщо ви неправильно виберете матеріал для публікації то вам відмовлять і можливо у вас взагалі пропаде інтерес до публікування що ж неправильним. Треба просто зрозуміти, що відмовляють часто і з різних причин і до цього треба звикнути і сприймати спокійно.

Також моя порада, щоб зберегти час, якщо у вас уже були надруковані статті в українських журналах, то я б спробував їх перекласти на англійську мову і ще раз надрукувати, при умові, в світлі того що я сказав вище, що вони викличуть інтерес.

3. МОВНІ ПРОБЛЕМИ

Тепер припустимо що ви вирішили що саме ви хочете публікувати і маєте український текст. Зразу скажу що всі радять зразу писати на англійській мові і це правильно. Але припустимо що на початку у вас є український текст яким ви задоволені. Тепер вам його потрібно перекласти на англійську мову. Зразу скажу **для того щоб писати статті англійською мовою чи перекладати їх на англійську не обов'язково досконало знати англійську мову.** Я взагалі вчив німецьку і поки що не можу правильно прочитати свої статті які вийшли англійською. Фокус в тому що так званий науковий стиль англійської мови з точки зору лексики набагато простіший і консервативніший ніж розмовний стиль. Вам потрібно на початковому етапі просто виписувати стандартні звороти, терміни які вживаються в англійській літературі з вашої спеціальності. Виписуйте цілі фрази, речення які вам сподобалися - потім ви їх вставите в потрібне місце роботи і будете впевнені що там все правильно. Також в інтернеті можна знайти масу різних книжок які так і називаються - як писати наукову статтю, як написати статтю на англійській мові. Свого часу я знайшов таку книжечку - Як написати математичну статтю на англійській мові в якій автор просто склав список шаблонів які використовуються у математичних текстах. Такі самі шаблони використовуються і в інших спеціальностях, їх просто потрібно знайти. Потім чорновий текст можна показати англійським філологам щоб вони його виправили. Хоча в деяких книжках попереджують -

ні в якому разі не давайте писати ваш математичний текст випускникам філологічних факультетів, при всій повазі вони не знають і не повинні знати спеціальну термінологію і деякі особливості конкретного наукового стилю. Є золоте правило - **перекладач повинен знати і розуміти той текст який він перекладає**. Тому найкращий перекладач - сам автор. Особливо це стосується технічних текстів чи математичних. Англійський філолог просто неправильно розставить англійські артиклі, а це серйозна граматична помилка яка спотворює текст і ваш рецензент із задоволенням вкаже вам на це. Тому ваш текст, бажано а для негуманітарних спеціальностей обов'язково, щоб попередньо прочитав спеціаліст з вашої спеціальності який є носієм мови або той хто має досвід публікацій. Є кілька способів де взяти цього спеціаліста. Можна просто написати комусь ввічливого листа з проханням прочитати. Якщо ви молода і гарна дівчина то ваші шанси є великими. Також є спеціалізовані форуми, там можна потусуватися, завести знайомих і потім їх попросити, можна в спочатку в когось попросити його статтю, обговорити а потім попросити переглянути і ваш текст. Я користуюся таким прийомом - коли стаття посилається в журнал то її перевіряють рецензенти - вони обов'язково вкажуть на граматичні помилки, і як правило дадуть список тих помилок і як їх правильно виправити. В цілому відношення є доброзичливим і якщо ваша робота варта уваги і там є хороший результат то вам максимально допоможуть. Не дуже добра англійська мова це є те до чого всі звикли і цього немає чого сильно соромитися, просто мову треба покращувати, а це вимагає часу і практики.

Ця частина виступу викликала обурення і звинувачення у дилетантизмі представників кафедри перекладу, з чим я погоджуюся і з нетерпінням чекаю на їхні поради як правильно і без дилетантизму писати наукові роботи англійською мовою.

4. ПРОЦЕС ПУБЛІКУВАННЯ

Тепер припустимо що ви уже вирішили що саме хочете публікувати і маєте готовий англійський текст. Що далі? Далі вам потрібно вибрати журнал в якому ви спробуєте це все надрукувати. Зразу скажу - **треба бути готовим що вам відмовлять** і не робити з усього особисту проблему - журналів багато і рано чи пізно хтось опублікує якщо будуть усунуті причини чому не публікують. Щоб правильно вибрати журнал я б порадив такий спосіб - подивіться в яких журналах друкуються роботи які по вашій темі, ті роботи на які ви посилаетесь. Як технічно відбувається процес вибору і подання розглянемо на прикладі.

В цьому місці демонструється кілька слайдів з веб-сторінками журналу

На сторінці журналу є обов'язково вимоги до оформлення статті, в якому редакторі, яка структура роботи, як правильно цитування оформити, якщо багато співавторів як вставити малюнки і таблиці та всі інші поліграфічні деталі. Там повинен бути готовий шаблон статті в який потрібно тільки вставити свій текст. Будьте готові що **редактор в якому вимагається набрати текст може бути не Word а TeX** - він дає кращу якість. Якщо журнал платний то там має бути вказана сума і спосіб оплати.

Отже, використовуючи інструкцію, ви оформили статтю відповідно до вимог журналу. Тепер вам потрібно послати файл в журнал. Для цього вам необхідно

вибрати одного із редакторів, причому треба вибрати того який більш менш розбирається у тому що ви написали, це збільшить ймовірність позитивного рішення. Чи він розбирається потрібно на його домашній сторінці передивитися список його наукових праць. Далі, ви читаєте інструкцію з публікування, як правило процес автоматизований, вам запропонують зареєструватися і потім поступово відповідаючи на питання ви завантажите свій файл, швидше всього вас запитують до якого редактори послати. Цей процес не є складнішим ніж завантаження файлу в нашому модульному середовищі.

Коли ви все успішно закінчите вам прийде лист про те що ваша стаття прийнята до розгляду. Якщо система подачі статей неавтоматична, то треба просто надіслати свій файл із ввічливим супровідним листом на електронну адресу одного з редакторів і тоді він підтвердить що отримав файл. Далі має відбутися ось що. Якщо редактор вирішив що ваша робота не підходить до цього журналу то він зразу вам відпише і відмовить. Якщо ні, то він надішле її рецензенту, анонімному рецензенту, якого він сам вибере, на рецензію. Процес рецензування займає до трьох місяців і ви повинні чекати, можете в цей час писати іншу статтю. Через три місяці, якщо немає відповіді, потрібно написати листа і нагадати про себе. Кілька раз було так що мої роботи просто губили, або мені не приходив лист з рішенням редактора. До речі, ті хто користуються нашою поштою - не всі листи проходять, тому рекомендую відкрити поштовий ящик на google. Так от, в листі рецензента(або рецензентів) будуть його зауваження до вашої роботи - як граматичні так і по суті та його(їхні) рішення - прийняти статтю, відхилити або направити на доопрацювання. **Не сперечайтесь з рецензентами і зробіть все що вони вимагають.** Доопрацювання це дуже добре насправді, це фактично означає що вашу роботу прийняли. Після цього ви вносите зміни і посилаєте новий файл, бажано не затягувати. Рецензент знову дає відповідь і зауваження і так того часу поки у нього не буде більше зауважень. Після цього редактор шле вам листа і пише що він щасливий тим що ваша робота прийнята до друку у їхньому журналі. Якщо журнал платний то вам запропонують заплатити. Після цього ви маєте справу уже тільки з видавництвом, яке буде видавати цей журнал. З видавництва вам пришлють файл про авторські права, ви повинні його надрукувати, підписати, відсканувати і відіслати назад. Потім вони попросять файл статті. Після цього треба чекати коли вони надрукують. Це може бути або 2-3 місяці або і рік, залежно від журналу. Що робити коли відмовили? Нічого страшного - виправте помилки на які вам вказали і відправте до іншого журналу і так кілька раз. Якщо ж помилки серйозні то краще не тратити час і надрукувати цю статтю десь в Україні.

Виникає питання - чи хтось не скористається вашими результатами і не присвоїть їх собі? Щоб цього не сталося існує система електронних препублікацій, наприклад статті з фізики, математики, комп'ютерних наук публікуються на arxiv.org. Такі самі сайти мають бути і для інших наук, їх треба пошукати. Препублікація забезпечує ваше право першості на випадок можливих конфліктів. Крім того на неї можна посилатися як на повноправну публікацію.

Таким чином на публікацію однієї статті (першої) йде приблизно один рік - 4-6 місяців на написання, 3-4 місяці на процес рецензування і 2-3 місці на сам друк, хоча ця цифра залежить від журналу і може сильно змінюватися. Мій рекорд - статтю надрукували за кордоном за три тижні, але це виняток

- головний редактор одного журналу побачивши мій препринт сам запропонував свій журнал для публікації цієї статті, оскільки він був спеціалістом в цій області і оцінив отриманий результат. Потім ми з ним і грант оформляли, але це інша історія.

Найважча опублікована робота - це перша. Потім простіше не буде але ви звикнете. Як тільки у вас буде хоч одна опублікована робота то до вас зміниться відношення і друкуватися буде легше.

5. Для чого потрібні публікації за кордоном?

Тепер, після того як ви прослухали про всі ці кола пекла, виникає природне питання яке кожен може поставити сам собі - а для чого це все мені здалося? Для чого ці всі напруження якщо необхідні бали у нашій рейтинговій системі можна легко набрати на тезах конференцій, студентських гуртках і іншою подібною біля науковою діяльністю? У нас можна спокійно жити і викладати десятки років не пишучи свої статті і не читаючи чужі. Або успішно імітувати псевдонауку.

В мене немає однозначної відповіді на це питання.

Можна відповідати по різному і з різних точок зору. Для прикладу, я почав публікувати за кордоном тому, що в Україні відносно мало фахових журналів з моєї дисципліни і тому була загроза того, що публікація тих 20 статей які вимагає ВАК, зайняла би дуже багато часу. Але це лише питання зручності, в принципі можна обійтися і без публікацій за кордоном. Однією із причин є те що публікації безплатні, у всякому разі для математичних журналів.

Ще один аргумент - якщо ви хочете зробити наукову кар'єру десь в Європі. Для цього потрібно щоб вас помітили, а вас помічають саме за публікаціями. Я знаю багато математиків з України які успішно працюють в університетах США, Канади і Європи. І їхній шлях туди у всіх був однаковий - публікації в серйозних журналах, спільні проекти, запрошення на роботу.

Далі - іноземні гранти на дослідження неможливо отримати якщо у вас немає публікацій у впливових журналах. Також, для декого такі публікації можуть вважатися престижними або вважатися сходинками свого професійного росту.

Але це слабкі аргументи. Насправді має місце суперечність - університету вкрай необхідні публікації співробітників за кордоном а самим співробітникам це м'яко кажучи зовсім не потрібно. Чому це потрібно університету. Для прикладу - згідно затвердженого положення про Дослідницький університет для отримання цього статусу, зокрема, потрібно мати в рік 150 публікацій співробітників університету в базі даних Scopus. І ця цифра не зменшиться тому, що всі основні вузи України, які можуть впливати на такого роду рішення, без особливих проблем набирають цю цифру.

Далі, я можу стверджувати що **якщо сумарна кількість публікацій у нас досягне 200 то у нас зникнуть проблеми із набором абітурієнтів.** Чому це так, це інша тема, я можу окремо обґрунтувати, якщо потрібно.

Тому університет повинен якимось зацікавити і простимулювати своїх співробітників для активізацію їхній публікацій за кордоном у рейтингових журналах, тим більше що такий потенціал у нас є, але він не використовується або дезорієнтований.

Що я пропоную. Я пропоную поводити гнучку регуляторну політику. Кожна дія повинна розглядатися під одним кутом зору - чи в результаті її виконання збільшиться кількість публікацій в Scopus чи зменшиться. Більш конкретно.

1. За кордоном викладачі які активно публікуються отримують суттєве зменшення навчального навантаження. Для прикладу такий викладач в американському університеті має 250 годин в рік навчального навантаження. Звичайно він має час і писати і їздити на конференції. Тобто там викладач займається науковою діяльністю і у вільний час викладає студентам. Тому я пропоную цю перейняти практику. Потрібно перестати мучити тих викладачів які не хочуть чи не можуть займатися наукою, може вони сильні методисти, але змушені займаються імітацією науки. Натомість розвантажити тих викладачів які активно працюють.

2. Переписати наново Положення про рейтингову систему в частині науково-дослідної роботи і встановити пріоритет публікацій за кордоном різко збільшивши бали за них, скажімо, раз в 10. Крім того, тим хто активно працює і має багато публікацій за кордоном потрібно встановити надбавку до зарплати в розмірі 20-30. Така система кілька років діє в Чернівецькому університеті і це відображено в їхньому колективному договорі.

3. Доступ до держбюджетного фінансування. В цьому році міністерство вислало нову форму заявки на фінансування, в ній окремим рядком потрібно вказати публікації претендентів які є в базі даних Scopus. Тому я пропоную надавати пріоритетне фінансування тим проектам автори яких мають публікації в Scopus. Тим більше зараз університет отримав право самостійно розпоряджатися 50% які виділяються і це цілком реально. Вважати неприпустимою ситуацію коли тема отримує фінансування на сотні тисяч гривень, а результати досліджень не опубліковані в серйозних зарубіжних наукових журналах.

4. В деяких закордонних журналах публікації платні, з економіки, здається таких журналів більшість. Сума плати приблизно 400-500 доларів. Університет повинен знайти можливість допомогти компенсувати витрати за таку публікацію.

5. Нашій бібліотеці потрібно отримати доступ до бази даних Scopus і періодично розсилати по кафедрам списки журналів які входять в базу даних Scopus а також повідомляти про нові публікації співробітників які з'явилися в цій базі. Як вітають з захистом дисертації то такі ж вітання мають бути і для тих хто пробився на світовий рівень.

У всіх цих пунктах так чи інакше задіяні гроші. Отже без фінансування науки, прямого чи опосередкованого, ніякого активізації наукового життя не відбудеться. В іншому разі така публікація є особистою справою викладача, виконаною у свій власний вільний час і він не зобов'язаний вносити цю роботу у свій науковий звіт і взагалі може не вказувати в публікації справжнє місце своєї роботи.

Якщо викладачі які займаються наукою і ті викладачі які нею не займаються знаходяться в однакових умовах, мають однакове навантаження і однакову зарплату, то це приведе і вже привело до того що публікуватися у впливових журналах будуть одиниці а наш університет, в частині науковій роботі, буде деградувати до технікуму.